

<https://doi.org/10.62837/2026.3.327>

TƏHMINƏ VƏZİR QIZI FƏTIYEVƏ

ADPU-nun Quba filialı, Humanitar və təbiət elmləri fakültəsi, AZD-2301B, III kurs, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi
Tehminefetiyeva528@gmail.com

BƏXTİYAR VAHABZADƏNİN POEZİYASINDA SABİR OBRAZI

Xülasə:

Bəxtiyar Vahabzadə XX əsr Azərbaycan poeziyasında milli istiqlal və azadlıq ideyalarını yenidən bərpa edən görkəmli xalq şairi kimi çıxış etmişdir. Bəxtiyar Vahabzadə vətən, millət, ailə, təbiət, dil, azadlıq, məhəbbət, həsrəti mövzularında şeirlər yazmaqla bərabər tarixi şəxsiyyətlərimizin, ədiblərimizin maarifçi ideya və düşüncələrini əks etdirən əsərlər yaratmışdır. Belə sənətkarlar sırasında Mirzə Ələkbər Sabir xüsusi yer tutur. Mirzə Ələkbər Sabir yeni dövr Azərbaycan ədəbiyyatının şöhrətli simalarından biridir. Bəxtiyar Vahabzadə M.Ə.Sabirin yaradıcılığını yüksək qiymətləndirmiş, ona poema həsr etmiş, bir çox şeirində onun adını çəkməklə bərabər bədii obrazını yaratmışdır. Tədqiqatın məqsədi Bəxtiyar Vahabzadənin poeziyasında Sabir obrazının necə təqdim olunduğunu araşdırmaq, bu obrazın müəllifin dünyagörüşü, ictimai-siyasi baxışları və sənətkarlıq üslubu kontekstində necə formalaşdığını müəyyən etməkdən ibarətdir.

Açar sözlər: Bəxtiyar Vahabzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, sənətkar, poeziya, bədii obraz, bədii-ictimai, “Ağlar-güləyən” poeması.

THE IMAGE OF SABİR IN THE POETRY OF BAKHTİYAR VAHABZADEH

Abstract:

Bakhtiyar Vahabzadeh emerged as a prominent folk poet who revived the ideas of national independence and freedom in 20th-century Azerbaijani poetry. Bakhtiyar Vahabzadeh wrote poems on the themes of homeland, nation, family, nature, language, freedom, love, and longing, as well as created works reflecting the enlightening ideas and thoughts of our historical figures and writers. Among such artists, Mirza Alakbar Sabir holds a special place. Mirza Alakbar Sabir is one of the famous figures of modern literature. Bakhtiyar Vahabzade highly appreciated the creativity of M.A. Sabir, dedicated a poem to him, and created his artistic image by mentioning his name in many of his poems. The purpose of the study is to examine how the image of Sabir is presented in Bakhtiyar Vahabzadeh's poetry, and to

determine how this image was formed in the context of the author's worldview, socio-political views, and artistic style.

Keywords: Bakhtiyar Vahabzadeh, Mirza Alakbar Sabir, artist, poetry, artistic image, artistic-social, poem "Aghlar-güleğan".

ОБРАЗ ТЕРПЕНИЯ В ПОЭЗИИ БАХТИЯРА ВАГАБЗАДЕ

Резюме:

Бахтияр Вагабзаде проявил себя как выдающийся народный поэт, возродивший идеи национальной независимости и свободы в азербайджанской поэзии XX века. Бахтияр Вагабзаде писал стихи на темы родины, нации, семьи, природы, языка, свободы, любви и тоски, а также создавал произведения, отражающие просветительские идеи и мысли наших исторических деятелей и писателей. Среди таких деятелей искусства особое место занимает Мирза Алекпер Сабир. Мирза Алекпер Сабир — один из самых известных деятелей современной литературы. Бахтияр Вагабзаде высоко ценил творчество М.А. Сабир, посвятил ему стихотворение и упоминал его имя во многих своих стихотворениях, создавая его художественный образ. Цель исследования — рассмотреть, как представлен образ Сабир в поэзии Бахтияра Вагабзаде, и определить, как этот образ формировался в контексте мировоззрения автора, общественно-политических взглядов и художественного стиля.

ключевые слова: Бахтияр Вагабзаде, Мирза Алекпер Сабир, искусство, поэзия, художественный образ, художественно-социальный, поэма «Аглар-гулекан»

Bəxtiyar Vahabzadə zəngin və dərin düşüncələri, milli və ümumbəşər məsələlərə olan münasibəti ilə Azərbaycan poeziyasına yeni nəfəs gətirmişdir. B.Vahabzadə yaradıcılığının araşdırmaçılarından olan professor Ramazan Qafarlının dediyi kimi: “Türk dünyasının ikinci minillikdə yetirdiyi böyük şəxsiyyətlərdən biri, Azərbaycan ədəbiyyatının, bütövlükdə XX əsr poetik fikrinin görkəmli nümayəndəsi Bəxtiyar Vahabzadə çoxsahəli fəaliyyəti ilə respublikamızın sərhədlərindən çox-çox uzaqlarda tanınır. O, hər şeydən əvvəl, mütəfəkkir şair, lirik, dramaturq olaraq həmişə xalqın sözüni demişdir.” (1, s.6). Şairin zəngin yaradıcılığını səciyyələndirən əsas cəhətlərdən biri də tarixi şəxsiyyətlərə, maarifçi fikir sahiblərinə, cəmiyyətin eybəcərliklərinə və haqsızlıqlarına qarşı mübarizə aparən şair və ədiblərə xüsusi münasibət bəsləməsi və öz əsərlərində onlara yer verməsidir. B.Vahabzadə sanki bu şəxsiyyətlərin yayını əlinə alır və öz oxlarını onların amal yolunda atır.

Belə maarifçi şəxsiyyətlərdən biri də M.Ə.Sabirdir ki, onun bədii obrazı Vahabzadənin bir çox poetik nümunəsində önəmli yer tutmuşdur. Bununla belə, Sabir obrazının Bəxtiyar Vahabzadə poeziyasında necə təqdim olunduğu, hansı ideya-estetik funksiyanı daşması məsələsi ədəbiyyatımızda hələ də ciddi tədqiqat obyektidir.

olmamış, kifayət qədər dərindən araşdırılmamışdır. Bu baxımdan, Sabir obrazının Bəxtiyar Vahabzadə poeziyasında təqdim olunma xüsusiyyətlərinin sistemli şəkildə araşdırılması ədəbiyyatşünaslıq elminin qarşısında duran zəruri vəzifələrdən biri kimi çıxış edir.

Mirzə Ələkbər Sabir obrazının B.Vahabzadə yaradıcılığında hansı yeri tutduğunu, hansı xüsusiyyətlərlə təqdim olunduğunu və ideyaları daşdığını daha aydın şəkildə anlamaq üçün şairin konkret poetik nümunələrinə nəzər salmaq və onlar üzərində təhlil aparmaq məqsədəuyquundur.

Bəxtiyar Vahabzadənin 1962-ci ildə M.Ə.Sabirə həsr etdiyi “Ağlar-güləyən” poeması şairin öz yaradıcılıq uğuru olmaqla yanaşı XX əsr ədəbiyyatımızın önəmli nümunələrindən biri sayılır. Əsər bir neçə hissədən ibarətdir. 1-ci hissə “İ üsyan” adlanır. Bu hissədə M.Ə.Sabirlə Səbbətin Şamaxıda Sabirin bağında oturub söhbət etməyi təsvir olunmuşdur. Bu söhbətlər zamanı Sabirin dilindən səslənən fikirlər onun iç dünyasını, narahat ruhunu və dövrün haqsızlıqlarına qarşı kəskin münasibətini əks etdirir.

“Çəsmələr təsnəsinə
Bircə udum azadlıq,
Harda, harda qalmısan,
Mənim suyum azadlıq...” (3, s.214).

Sabir azadlığı “su” və “od” kimi əsas təbii ehtiyaclarla müqayisə edərək bu anlayışın insan varlığı üçün nə qədər zəruri olduğunu vurğulayır. “Ağlar-güləyən” əsərinin 1-ci hissəsində mərhələli şəkildə Sabir obrazının daxili inkişafını və oyanışını görürük. Sabir əvvəlcə ictimai proseslərə bir qədər müşahidəçi mövqedən yanaşır, lakin Səhhət ona “Molla Nəsrəddin” jurnalının redaktoru Mirzə Cəlilin onu çağırıldığını deyəndə Sabirin düşüncələrində dərin bir sarsıntı yaranır. Şair artıq yalnız fərdi hisslərindən deyil, xalqın ümumi dərindən danışmağa, sözün gücünü xalq üçün səfərbər etməyə qərar verir. Bu daxili oyanış, şairin poetik dillə ifadə olunan yaradıcılıq partlayışı ilə nəticələnir. Bəxtiyar Vahabzadə bu anı poetik güclə belə təsvir edir:

“Sabir yata bilmədi
O gecəni sübhədək...
O gecə... ah... o gecə
Tək səhəri doğmadı;
Doğdu göyü, yeri də.
Doğdu bizi təzədən
Mirzə Ələkbəri də.”(3, s.217).

“Ağlar-güləyən” əsərinin 2-ci hissəsi “Ürək və çörək” adlanır. Bu hissədə Sabir obrazı tək-cə bir şair deyil, Şərqi səbrinin, izzirabının poetik simvoludur. Şairin əvvəlindəki “Zərrədə küllə bax!”(3, s.220) ifadəsi Sabirin sadə bir insan kimi

görünməsinə baxmayaraq, içində böyük bir millətin dərđini daşdığını göstərir. Bu, Sabiri “zərrə” kimi sadə, lakin “küll” qədər böyük mənalı göstərir.

“Böyük bir ölkənin dərđini yazdı

Sabun tiyanının dibində Sabir.”(3, s.221).

Qeyd olunan poetik parça xüsusi məna kəsb edir. Çünki sabirin gündəlik həyatı ilə onun bəşəri ideyalarını bir araya gətirmişdir. Bu ifadə ilə müəllif Sabirin zəhmətkeş və sadə həyat tərzində olmasına baxmayaraq, onun fikirlərinin böyük ictimai və ideoloji çəkiyə malik olduğunu vurğulayır. “Qəlbimdəki ocaqsa, daha betər yanacaq...” (3, s.225) verilmiş parçada “ocaq” ifadəsi Sabirin qəlbindəki yanar dərđi, ilhamı, əzabı, eyni zamanda yaradıcılıq gücünü təmsil edir. Sabir dövrünün nadanları tərəfindən təkərrədd olunmur, həm də lənətlənir, alçaldılır. Bu isə onu “öz xalqı tərəfindən döyülən dəmirə” çevirir: “Ona yağ satmadılar... Qəssab bilmədi ki, o gün ağlayır millətin gələcək övladlarına.”(3, s.223).

“Sabun!

Şeir!

İşə bax!

Təsadüf mü bu ancaq?

Hər ikisi təmizlik!..”(3, s.226).

Bəxtiyar Vahabzadə bu paralellə göstərir ki, Sabir sadəcə şair deyil – o, cəmiyyətin ruhi təmizliyini həyata keçirən bir xilaskardır. Onun şeiri nadanların ürəyinin pasını təmizləməyə, ölü fikirlərini oyatmağa yönəlmişdir. Beləliklə, Sabir obrazı öz xalqı üçün alışıb-yanan, lakin həmin xalq tərəfindən anlaşılmayan bir sənətkar timsalında təqdim olunur.

Əsərin 3-cü hissəsində- “İmtahan hissəsində” Sabirin müəllim olmaq arzusu, xalq üçün yanacaq qəlb və rəsmi əngəllərlə üz-üzə qalmasını dərin poetik ifadələrlə verir.

“ Çörəyi də ürəklə

Qazanmaq istəyirdi.

- Necə?..- Müəllim olmaq!

Körpəcə ürəkləri

Pərvazlayıb uçurmaq!”(3, s.227, s.228).

Bu misralarda Sabirin poeziyasının məqsədi göstərilir: onun qələmindən doğan hər kəlmə xalq üçün, həqiqət üçündür. O, sənəti şəxsi şöhrət üçün yox, cəmiyyətin ayılması üçün istifadə edir. Burada şairin sənəti maddi qazanc vasitəsi deyil, vətənə və xalqa məhəbbətinin ifadəsi kimi verilir. Sabirin ən böyük arzusu müəllim olmaqdır. Sabirin arzularına qarşı çıxan rəsmi və dini bürokratiya var idi. Dini dairələrin təhsilə nəzarət etməsi, müəllim olmaq üçün rəsmi yox, dini təyinatlı vəsiqə tələb olunması, cəmiyyətin cahilliklə idarə olunduğunu göstərirdi.

“Vəsiqə!- Kimdən?- Hardan?

Dedilər:- Mollalardan.”(3, s.229).

Sabir bu ədalətsizliyə qarşı içindəki ironiyanı və istehzanı gizlətmir. Mollaların qarşısında “imtahan olunmağa” razılıq verməsi, ilk baxışdan təslim olmaq kimi görünə bilər, əslində Sabir üslubuna xas olan simvolik və sarkastik bir etirazdır. Bu qəbul edərək protest etməkdir. Burada müəllifin “cəhalətin özünü mühakimə etməsinə imkan verməsi” Sabirin cəsarətli və prinsipial duruşunun göstəricisidir. Sabir üçün vəsiqə, mövqə, rütbə deyil, öz amalı, yəni xalqı oyatmaq arzusu daha üstündür. O, bu yolda hər şeyə dözməyə hazırdır. Bəxtiyar Vahabzadə bildirir ki, Sabirin şəxsi sənədi, rəsmi icazəsi yoxdur. Onun “vəsiqəsi” – vətən üçün alışıq ürəyidir.

“Vətən üçün od tutub
Alovlanan ürəyi,
Onun vəsiqəsiydi...”(3, s.231).

Nəticə etibarilə bu hissədə Sabir obrazı həm maarifçi müəllim, həm cəhalətlə mübarizə aparan ideoloji qəhrəman, həm də sənətini xalqın maariflənməsi uğrunda fəda edən fədakar bir şəxsiyyət kimi təqdim olunur.

Poemanın 4-cü hissəsi- “Ümid məktəbi” hissəsində Sabir obrazı maarifçi, ümid daşıyan və gələcəyə işıq saçan bir şəxsiyyət kimi təqdim olunur. “Onun üçün həyat – ümid”(3, s.233) , “Onu yaşadan – ümid”(3, s.233) kimi misralar Sabirin həyatının, fəaliyyətinin əsas məğzinin ümid olduğunu göstərir. O, zamanın və gələcəyin ümidli olmasını istəyir.

“Dükkanımı bağlayıb,
Ümid məktəbi açdı.”(3, s.233).

Burada deyilir ki, o, maddi ticarət yerini bağlayıb, insanlara bilik və maarif verməyə başlayır. Hər uşaq Sabir üçün “bir ümid çırağı”dır, yəni gələcəyin parlaq işığı. O, uşaqlara təkcə bilik yox, həm də dəyərlər, dünyagörüşü, düşünmə bacarığı aşılamaq istəyir:

“Qanmaq öyrətdi Sabir,
Qandırdıqca onlara
Yanmaq öyrətdi Sabir...”(3, s.234).

Aşağıda qeyd olunan misralarda isə Sabirin vətən və xalq sevgisini vurğulanır. Sabir həm də millətin azadlığı və rifahı üçün mübarizə aparır.

“O öyrətdi niyə biz
Yadlar üçün bu qədər
Cazibədar olmuşuq
Bu günkü gerçəkliyə
Biz neçin kar olmuşuq?
O, öyrətdi Vətənə,
Doğma xalqa Səadət
O söylədi: “Yaşasın Şəhriyari-hürriyyət”.(3, s.235).

Beləliklə aydın olur ki, bu hissədə Sabir obrazı işıq saçan müəllim, gələcəyə ümid verən maarifçi, vətəninə və xalqını sevən, uşaqlara bilik və azadlıq açılan şəxsiyyət “Ən böyük vətəndaş”(3, s.235) kimi təsvir edilmişdir.

Poemanın “Amal” adlı 5-ci hissəsində Sabir obrazı sənətə və xalqa sədaqətli, amalına sadıq, əqidəli bir sənətkar kimi təqdim olunur. Bu bölmədə onun maddiyyatdan deyil, ideyadan, xalqın ağrısından və həqiqətdən güc alan bir obraz olduğu öz əksini tapır.

“Deyirlər, naşiri şerləri üçün,
Ona pul ayırdı on manat ayda.
Ancaq qəzəblənib nəyəsə bir gün,
Bu az məbləği də göndərmir daha.”(3, s.236).

Sabirin aldığı cüzi pul belə ona çox görülür, amma bu, onun ilhamına, sənətinə və amalına təsir etmir. Əksinə, “Dayanmır, o yanır, Yaradır yenə”(3, s.236) misrasında göstərilir ki, Sabir maddiyyata deyil, xalqın haqq səsinə, cəmiyyətin ehtiyacına bağlıdır. Sabir təzyiqlərə baxmayaraq geriyyə çəkilmir, dövrünün haqsızlıqlarına sinə gərir.

Sabir böyük sənətkar olsa da, heç vaxt bu böyüklüyü göstərməyə çalışmır. O, xalq üçün çalışan, özünü deyil, amalını önə çəkən bir şəxsiyyətdir. Bu, onun mənəvi ucalığının göstəricisidir.

“Özünü hörmətə layiq sanmadı,
Böyük qəlb xidmətə əvəz istəməz.”(3, s.237).

Poemanın son – 6-cı “Dərman” hissəsində Sabir obrazı əzablarla yoğrulmuş, dərdlərlə dolu bir ömür sürmüş, ruhən və fiziki cəhətdən yaralanmış, yorulmuş, lakin yenə də xalqına xidmət edən bir mütəfəkkir şair kimi təqdim olunur. Bu bölmədə Sabirin ən uca tərəfi vurğulanır: O, özü əzab çəkə-çəkə milyonların dərdinə dərman yazır.

“Sabirin “arizi qəmlər əlindən”
Ciyəri dağlandı, ürəyi şişdi.
O ürək dünyanı dərk edən gündən
Nə qədər cəfaya tab eləmişdi.”(3, s.238).

Sabirin fiziki xəstəliyi burada daxili yanğısının, daimi narahatlığının, xalqın ağrılarını öz içində yaşamasının nəticəsi kimi təqdim olunur.

“Həkimlər bilmədi, bir xəstəliyin
Səbəbi həmişə eyni deyildir.
Həkimlər bilmədi, dərqli şairin
Dərmanı - azadlıq, loğmanı - eldir.”(3, s.238).

Bu misralarda verilən fikir Sabir obrazının simasını paralaq şəkildə açır. O, xalqı ilə birləşmədən, xalqın azadlığını görmədən sağala bilməzdi. Bu cəhət Sabirin maarifçi və ictimai obrazını tamamlamaqla yanaşı, onun daxili aləminin dərinliyini də göstərir.

Bəxtiyar Vahabzadə “Ağlar-güləyən” adını təsadüfən seçməmişdir. Bu ad Sabirin həm həyatı, həm də yaradıcılığının mahiyyətini əks etdirir. Sabirin daxili dünyasını ifadə edir.

Bəxtiyar Vahabzadə Sabir obrazını digər əsərlərində yenidən canlandırır və inkişaf etdirir. Bu baxımdan onun Sabirin xatirəsinə həsr etdiyi şeiri- “Bəs bu necə gülüşdü?” diqqətəlayiqdir. Bəxtiyar Vahabzadənin Sabirin xatirəsinə həsr etdiyi bu şeirdə Sabir obrazı əzablar içində gülən, lakin içində xalq dərdi daşıyan fədakar sənətkar kimi təqdim olunur.

“Vətən üçün ağlamaq
Sənin payına düşdü.
Ağacda budaq quru,
Budananlar höyüşdü.
Güldün bu ziddiyyətə,
Bəs bu necə gülüşdü?”(4, s.235).

Bu misralar Sabirin milli bir qəhrəman kimi təqdim olunduğunun göstəricisidir. Vətən üçün ağlamaq onun bir insan, bir şair və bir vətəndaş olaraq daşdığı məsuliyyətdən irəli gəlirdi. “Bəs bu necə gülüşdü?” Bu təkrarlanan sual – Sabirin gülüşünün mahiyyətini sual altına alır. Onun gülüşü adi gülüş deyil, istehza ilə yögrulmuş, acı reallıqlara qarşı yazılmış satirik bir gülüşdür.

“Balaların evdə ac,
İçin, çölün ehtiyac.
Sən çörək istəmədin,
Sən ədalət istədin.”(4, s.235).

Bu misralarda Sabirin öz şəxsi yoxsulluğunu və səfalətini gözərdi edib, xalq üçün ədalət istəməsi vurğulanır. “Çörək deyil, ədalət istəyən” Sabir obrazı ali mənəvi dəyərlərin daşıyıcısı kimi təqdim olunur.

“Quduz itlər üstünə
Dörd tərəfdən hürüşdü.
Güldün bu fəlakətə,
Bəs bu necə gülüşdü?”(4, s.236).

“Quduz itlər üstünə dörd tərəfdən hürüşdü.”(4, s.236). Bu metafor Sabirin dövrünün nadanları, gerilik tərəfdarları tərəfindən necə hücumla məruz qaldığını göstərir. Buna baxmayaraq, o, öz haqq yolundan dönmür, satirası ilə mübarizəsini davam etdirir. “Hər sətirin, hər sözün cəhalətlə döyüşdü.”(4, s.236). Misrası Sabirin yazdığı hər bir şeirin bir mübarizə vasitəsi olduğuna işarədir. Onun satirası yalnız gülüş doğurmur, həm də maarifləndirir və düşündürür. Bu şeirdə Sabir xalqın ağrısını öz canında hiss edən, cəhalətə gülərək döyüşən, fədakar, cəsarətli və prinsipial bir maarifçi kimi təqdim olunur.

Bəxtiyar Vahabzadənin “Azərbaycan oğluyam” şeirində Sabirin adı bir misrada çəkilir və burada Sabir obrazı daha çox simvolik mənə daşıyır. Şair Sabirin

mənəvi ağrısını, həyatın çətinliklərini öz şəxsi təcrübəsi ilə əlaqələndirərək, Sabirin xalqı ilə birləşən, onun dərđini bölüşən obrazını genişləndirir.

“Özümə vurulmadım,
Sevinc də görmüşəm mən,
Sitəm də,
Dərd də,
Qəm də...
Sabirin göz yaşıyla
Özümə gülmüşəm də.”(2, s.198).

Bəxtiyar Vahabzadənin “Sərbəst şeir” əsərində Sabirin adı xüsusi vurğulanır və onun ənənəvi vəznli şeirindəki çəkisi müasir sərbəst poeziya ilə müqayisə edilir. Burada Sabir obrazı yalnız tarixi şəxsiyyət kimi yox, həm də Azərbaycan poeziyasının ölçü və vəzn baxımından dəyər ölçüsü kimi təqdim olunur. Bu misralar vasitəsilə şair Sabirin yaradıcılığının poeziya sənətindəki mövqeyinə işarə edir.

“Deyirsən, bu günün sərt fikirləri
Vəznə, qafiyəyə, ölçüyə sığmır.
Deyirəm, Sabirin vəznli şeiri
Çəkiddə nə yerə, nə göyə sığmır.”(2, s.256).

B.Vahabzadənin “Mənəvi dağlar” adlanan şeirində Sabir böyük Azərbaycan simaları sırasında – Füzuli, Koroğlu, Nəsimi ilə birlikdə – vətənin ucalan dağları kimi təsvir edilir. Bu simvolika ilə Bəxtiyar Vahabzadə Sabirin həm milli kimliyin, həm də mənəvi dirçəlişin rəmzi olduğunu vurğulayır.

“ Füzuli,
Koroğlu,
Sabir,
Nəsimi
Vətənin bağrında ucalan dağlar!
Hər biri bir əsrin tarixi kimi,
Bizi əsrimizdən özünə bağlar.”(4, s.190).

“Rəhmət sənə a Sabir” şeirində Sabir obrazı xalqın səsini duymaqla yanaşı, onu yaxşı tanıyan mütəfəkkir kimi təqdim olunmuşdur. Burada Bəxtiyar Vahabzadə Sabiri xalqın mənfi tərəflərini gizlətmədən dürüst şəkildə tənqid edən, onları dəyişdirməyə çağıran böyük bir ziyalı kimi təqdim edir və ona rəhmət gətirir.

“Sən bizi zamanında yaxşı tanıyısanmış.

Sən deyəndə «Əngəlik qövmümüzün başına»,

Bu gün heyran qalmışığı sənin qan yaddaşına.”(5, s.140).

Bəxtiyar Vahabzadənin "Söz güləşməsi" şeirində Sabirin nəzakəti xüsusilə vurğulanır. Yəni Sabirin tənqidi sərt olsa da, nəzakətli, zərif və əsaslıdır, amma “başqaları” artıq ədəb və nəzakəti itiriblər, sözlərini çirkin və təhqiramiz şəkildə ifadə edirlər. Beləliklə, Sabir nəzakətli və yüksək ədəbi dəyərləri qoruyan söz ustası kimi təqdim olunur.

“Sabir nəzakəti çıxdı aradan,
Qələm çirkab tökür, gor eşir indi.
Bayatı yaradan, dastan yaradan
Sözlər qəzetlərdə güləşir indi.”(5, s.405).

Bəxtiyar Vahabzadənin şeirlərindən birində verilən bu misralar Sabirin maarifçi və aydın obrazını ön plana çəkir. “Sabir o zaman cəhl ilə nadanlığa gülmüş, Nadanlığı indiysə fərasət bilirik biz”(6, s.117) fikri ilə şair vurğulayır ki, Sabir dövründə cəhalət, nadanlıq gülünc hesab olunurdu, daha doğrusu Sabir belə hesab edirdi. Zaman keçdikcə cəmiyyətin dəyərləri tərsinə çevrilib –indi insanlar nadanlıq, bilgisizliyi ağıllılıq və fərasət kimi qəbul edirlər. Bu parçada Sabir obrazı cəmiyyətin aynası, həqiqətə güzgü tutan, cəhalətə qarşı döyüşən bir maarifpərvər kimi təsvir olunur. Onun tənqid etdiyi halların dövrümüzdə “normal” qarşılınması isə şairin irəli sürdüyü sosial tənqidin hələ də aktual olduğunu sübuta yetirir.

“Sabir qəhqəhələrlə ağladı cəhalətə,
Mənsə göz yaşlarımla qəhqəhələr çəkirəm
Vəhşi mədəniyyətə.”(6, s.224).

Yuxarıda qeyd olunan parça Bəxtiyar Vahabzadənin “Vəhşi mədəniyyət” şeirindən götürülmüşdür. bu misralarda Sabir və Bəxtiyar Vahabzadə arasındakı ideya bağlılığı özünü göstərir. Hər iki şair dövrünün sosial xəstəliklərinə qarşı çıxır, biri satiranın gülüşü ilə, digəri isə göz yaşı ilə. Şair Sabirin cəmiyyətin nadanlıqını, cəhalətini gülərək ifşa etdiyini bu əsərində də vurğulamışdır.

Nəticə: Sonda belə qənaətə gəlmək olar ki, Bəxtiyar Vahabzadə poeziyasında M.Ə. Sabir obrazı həm ictimai, həm də mənəvi mənə daşıyır. Şair Sabiri dərdlərlə yoğrulmuş, azadlıq və xalq sevgisi ilə yaşayan bir insan olaraq təsvir etməklə yanaşı, onu sözün gücünə inanan, mübariz, yenilməz bir şəxsiyyət, şair kimi də təqdim edir. Onun poeziyasında Sabir bir tərəfdən xalqın dərdlərini dilə gətirən kəskin satirik, digər tərəfdən gələcək nəsillərə örnək olan mübarizə və cəsarət simvoludur. Bu mənada, Vahabzadənin Sabirə həsr etdiyi əsərlərin hər biri böyük satirik şairin bədii-ictimai irsini müasir düşüncə ilə birləşdirir və onun obrazını milli poeziyada əbədi yaşadır.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Bəxtiyar Vahabzadə. Əsərləri. XII cildə. I cild (1949-1959) . Bakı, 2008
2. Bəxtiyar Vahabzadə. Əsərləri. XII cildə. II cild (1960-1969). Bakı, 2008
3. Bəxtiyar Vahabzadə. Əsərləri. XII cildə. III cild (1960-1969). Bakı, 2008
4. Bəxtiyar Vahabzadə. Əsərləri. XII cildə. IV cild (1970-1979). Bakı, 2008
5. Bəxtiyar Vahabzadə. Əsərləri. XII cildə. VI cild (1990-1999). Bakı, 2008
6. Bəxtiyar Vahabzadə. Əsərləri. XII cildə. VII cild (2000-2004). Bakı, 2008

Rəyçi: B\m Bayramova Kəmalə Oqtay qızı